

maa følge, naar Menneskene kritikløst følger Instinktet, kritikløst, uden at undersøge, om disse Instinkter er af dem, som kan følges, eller som maa modarbejdes.

Solness benytter Kaja, benytter hendes hundeagtige Hengivenhed og giver hende til Gengæld Foragt og lidt Medlidenhed. Staar ikke det Forhold der som Type for alle løse, erotiske Forbindelser. Hvad andet er det, en Mand gør i den Slags Forbindelser, andet end *benytte* en Kvinde. Benytter hende for sin Sanselighed, for sin Forfængelighed, for sine egennyttige Formaal. Og hvad andet høster hun end det, Kaja fik, — den korte Frydens Rus, naar han, Guden, nedlader sig til at kysse hendes Haar, saa højt hans Medlidenhed, og saa sine Omgivelsers Foragt, sine kæres Sorg og Ulykke.

Jeg har hørt fortælle, at der er en Præst, som naar han skal forberede sig til sin Søndagspræken, begynder med at læse Ibsen. Det kan jeg godt forstaa. Kan der være nogen bedre Præken til alle kærlighedsfulde, svagsindede Kvinder, for hvem det falder saa inderlig let at lade sit hele Liv ødelægge af en Forelskelse, end Kajas Forhold til Solness. Er det ikke, som man havde Lyst til at skrigé til dem: Riv dig da løs fra din uværdige Svaghed. Det lykkes ikke at faa den hypnotiseret, der ikke vil lade sig hypnotisere. Kald da en Smule Stolthed til Hjælp — bare en Smule sund Fornuft. Ved du ikke, at det, du faar til Løn, efterat han har brugt dig til sine Formaal, er Foragt, i det højeste en Smule Medlidenhed. »Det stakkels lille Fæ« — det er Solness's sidste Ord om Kaja — det er Lønnen for hendes grænseløse Betagenhed og Hengivenhed.

Kaja staar for mig som Typen for alle disse uudviklede Kvinder, som intet andet kan end elske. De har intet selvstændigt aandeligt Liv, intet andet Indhold, de kan intet, ved intet, vil intet uden det at tilbede.

Og Aline staar for mig som Typen paa de Kvinder, hos hvem Moderligheden var den stærkeste Evne, men hos hvem Moderinstinkterne er standset i Væksten og blot forkrøblet. Ibsen lader Solness fortælle os, at dette var Alines Livskald, det hun havde Anlæg for, at bygge op smaa Barnesjæle, saa de kunde rejse sig i Ligevægt og i ædle, vakre Former, højne sig til ranke, voksne Menneskesjæle.